

Infrastruktur och samhällsplanering

Upprättare Christoffer von Bothmer

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Diarienummer: N2015/4305/TIF

**Yttrande - Remiss - Inriktningsunderlag inför
transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2018-2029****Sammanfattning**

Region Gävleborg anser att vi tillsammans i Sverige måste agera kraftfullt och arbeta aktivt med alla typer av åtgärder som kan bidra till att minska klimatpåverkan. Underlaget från Trafikverket uppfattas defensivt samtidigt som Sverige står inför stora utmaningar i form av förutsättningar för utveckling i hela landet och klimatomställning som två exempel. Trafikverket bör arbeta mer målstyrt för att lösa dessa utmaningar. Även samarbetet Botniska korridoren som Region Gävleborg är en del av har lämnat ett kompletterande yttrande.

Region Gävleborg drar slutsatsen att det behövs en utökad ekonomisk ram, och en övergripande diskussion om investeringars finansieringsformer, för att infrastrukturen hela landet ska fungera i hela Sverige. Det bör även ske en översyn av såväl förordningen för arbetet länstransportplaner som till denna sammankopplade förordningar.

Region Gävleborg anser att samspelet mellan stad och omgivande landsbygd behöver förstärkas. Det finns ett behov av en förbättrad infrastruktur med lägre transportkostnader och kortare rese- och transporttider. Detta ger möjlighet att öka interaktionen mellan stad och land och därmed möjligheterna till delning, matchning och lärande.

Kommentarer

Region Gävleborg önskar lämna följande yttrande på Trafikverkets inriktningsunderlag 2018-2029.

I Region Gävleborg, som bildades den första januari 2015, samlas ansvaret för områden som bidrar till den regionala utvecklingen i hela länet. Bland ansvarsområdena finns folkhälsa och hälso- och sjukvård, infrastruktur och kollektivtrafik, kompetens- och utbildningsfrågor, näringslivsutveckling, internationella frågor och kultur. I detta ryms såväl rollen som regional planupprättare som regional kollektivtrafikmyndighet. Till grund för vårt arbete finns den regionala utvecklingsstrategin och vårt infrastrukturprogram. Även samarbetet Botniska korridoren som Region Gävleborg är en del av har lämnat ett kompletterande yttrande.

Gävleborg, destination och transitlän

Gävleborg fyller som län en viktig funktion för såväl många medborgare som näringslivet. Utöver att geografiskt vara en start- eller målpunkt karaktäriseras trafikarbetet av mycket transittrafik mellan södra och norra Sverige. Detta ställer höga krav på infrastrukturens funktion, inte minst att den är tillförlitlig och har en god kapacitet. Flera av de satsningar som behövs i Gävleborgs direkta geografi är satsningar som är viktiga för såväl Sverige som Europa. Exempel på det är Gävle hamns in- och uttransporter från ett stort omland som även fyller en viktig funktion för såväl Stockholm som Mälardalen samt de stora godsflöden som passerar länet.

Vi ser mycket positivt på Sveriges engagemang i utvecklingen av det Europeiska stomnätet för transporter, TEN-T, för att skapa ett sammanhållet, tillförlitligt transportsystem med tillräcklig kapacitet i hela Europa och med kopplingar till övriga marknader. Svenskt näringsliv och dess produkter har länge konkurrerat på en internationell marknad och blir i allt större utsträckning en del i globala värdekedjor. Transporterna blir då avgörande för dess fortlevnad och i förlängningen hela Europas ekonomi och välfärd. De nio stomnätskorridorerna och de i övrigt mest prioriterade delarna av transportsystemet, Core Network, ska vara utbyggda till 2030. Det innebär att TEN-T förordningen kommer att ha stor betydelse i prioriteringar i kommande nationell plan. Detta resonemang saknar vi i Trafikverkets underlag.

Underlaget uppfattas defensivt samtidigt som vi står inför stora utmaningar i form av förutsättningar för utveckling i hela landet och klimatomställning som två exempel.

Klimatfrågan, en av våra största utmaningar

Region Gävleborg anser att vi tillsammans i Sverige måste agera kraftfullt och arbeta aktivt med alla typer av åtgärder som kan bidra till att minska klimatpåverkan och uppnå klimat- och miljömål.

För att effektivt uppnå en mer hållbar utveckling av transportsystemet krävs samverkan mellan alla berörda parter med ett helhetsperspektiv och kombinationer av åtgärder väljs. Detta kan bestå av att arbeta såväl med fysiska åtgärder för att utveckla transportsystemet, styrmedel, ITS-lösningar, utveckling av fordon och drivmedel, utveckling av ny teknik, steg ett och två-åtgärder etcetera. Trafikverket uttrycker i inriktningsunderlaget en stor tilltro till teknikutvecklingens möjligheter. Region Gävleborg ser också stor potential i att arbeta med åtgärder för beteendeförändring, något som inte behandlas i någon större utsträckning i inriktningsunderlaget.

Region Gävleborg anser att Trafikverket ska arbeta mer målstyrt för att uppnå begränsad klimatpåverkan. Idag är arbetet prognosstyrt vilket innebär att de planerar och dimensionerar för ökad trafikmängd och missar miljömålet Begränsad Klimatpåverkan. Detta är ett angreppssätt i visionär och politiskt konflikt med allmänt vedertagna klimatscenarios.

Det är svårt att bedöma underlagets klimatdelar i sin helhet särskilt då Trafikverket meddelat att scenario tre skall kompletteras med ett kunskapsunderlag. Var i föreliggande underlaget finns då den direkta vägledningen till regeringens arbete för remissinstanser att kommentera? Jämfört med Trafikverkets scenario tre tror vi att det går att göra mer för att påverka och minska transportsystemets påverkan på klimatet.

Samhällsutveckling kostar

Region Gävleborg saknar visioner i underlaget. Trafikverket bör ges möjlighet att agera som den samhällsutvecklare som myndigheten säger sig vara och inte ge inriktningsunderlag som till så stora delar visar en infrastrukturförvaltarroll.

Vi har respekt för den tydlighet som återfinns i inriktningsunderlaget och stödjer skrivningar om att underhållet av infrastrukturen är av central karaktär men *”vi kan inte bromsa oss ur en uppförbacke”* och skjuta investeringar framför oss. Utöver en kraftig satsning på ett väl fungerande underhåll behöver vi genomföra flera större investeringar i infrastrukturen, inte minst i nord-sydlig riktning genom Gävleborg. Detta samtidigt som det eftersläpande underhållet behöver ges en hög prioritet i kommande planering. Det är viktigt att dagens arbete med Sverigeförhandlingen och höghastighetståg inte resulterar i att det inte blir en lägre tilldelning av medel till andra delar av infrastrukturen.

Utifrån underlag och resonemang ovan är Region Gävleborgs slutsats att Sverige behöver satsa mer - tillämpa en utökad ekonomisk ram - på infrastrukturen för att hela landet skall fungera. I detta finns även ett behov av att

pröva investeringars finansieringsformer, ett exempel på det är Region Gävleborgs yttrande till delbetänkandet från Sverigeförhandlingen ”Ett författningsförslag om värdeåterföring SOU 2015:60”.

Infrastrukturens vidmakthållande och utveckling

Region Gävleborg ser det som mycket viktigt att regeringen fastställer slutförande av de större infrastrukturåtgärder som planerats längs Botniska korridoren utifrån inriktningen för utvecklingsinsatser i nu gällande plan och som även kräver finansiering efter 2025.

Järnvägen och sjöfarten behöver få reella förutsättningar för att bli starka system bland annat genom tillämpande av relevanta och långsiktiga styrmedel.

Inom såväl vidmakthållandet och utvecklandet av infrastrukturen är en tidig, och även löpande, dialog med berörda aktörer – regioner, kommuner med flera – mycket viktig. De åtgärder som genomförs inom infrastruktur har en stor påverkan på alla delar av samhället. Behovet av dialog har exempelvis accentuerats har under senaste år inom i och med Trafikverkets arbete med servicefönster vilket Region Gävleborg även betonade i sitt yttrande om ”Koll på anläggningen SOU 2015:42”.

Planupprättaren, den regionala insikten och prioriteringen

Som planupprättare ska Region Gävleborg själv kunna göra bedömningen om det är en steg ett, två, tre eller fyra-åtgärd som är den effektivaste användningen av tilldelade medel. Och kopplat till detta även ha fullt mandat att besluta vem som skall genomföra åtgärder med länstransportplanen tilldelade medel. Region Gävleborg ser detta som en framgångsfaktor för att på allvar göra verklighet av fyrstegsprincipen.

Teknikutveckling lyfts i dagsläget fram som en ett starkt bidrag till ett hållbart transportsystem. Men även andra åtgärder behövs. Precis som teknikutveckling finns det utveckling inom området hur resor och transporter kan påverkas. Detta är ett starkt motiv till att införa ett sektorsansvar för Trafikverket.

Region Gävleborg anser att det bör ske en översyn av såväl förordningen för arbetet länstransportplaner som till denna sammankopplade förordningar. Främst utifrån resonemang ovan. Region Gävleborg anser även att ett sektorsansvar bör tilldelas Trafikverket, en utvecklad variant av tidigare uppdrag till olika transportmyndigheter.

Kombinationen av ovan gör det bland annat möjligt att på riktigt arbeta och i praktiken förverkliga gällande förordnings formulering om att länstransportplanen skall omfatta ”åtgärder som kan påverka transportefterfrågan och val av transportsätt samt åtgärder som ger effektivare användning av befintlig infrastruktur”.

Sveriges delar kompletterar varandra

Stad och land kan beskrivas som att de spelar olika roller för den regionala utvecklingen. Grovt generaliserat fungerar staden som en mötesplats för handel, kultur och kunskap, medan landsbygden är producent av råvaror och energi. Mellan stad och land sker också ett utbyte av arbetskraft. Detta flöde går främst från land till stad, men kan även gå från stad till land. Ett annat flöde är rekreation och turism. Stadsbor vill få tillgång till skog och natur på landsbygden medan folk på landsbygden vill få tillgång till kulturella aktiviteter i staden

Länkarna mellan stad och land kan stärkas genom att skapa möjligheter till interaktion mellan stad och land, det vill säga att det finns incitament till att interagera, samt en fysisk och virtuell tillgänglighet som gör det möjligt att interagera. En ännu viktigare aspekt är att skapa en förståelse för stads och lands olika roller, hur stad och land kan komplettera varandra, och på så sätt identifiera och vidareutveckla sina komparativa fördelar.

Region Gävleborg anser att samspelet mellan stad och omgivande landsbygd behöver förstärkas utifrån ett hållbart förhållningssätt. Vi ser behov av en förbättrad infrastruktur med lägre transportkostnader och kortare rese- och transporttider. Detta ger möjlighet att öka interaktionen och därmed möjligheterna till delning, matchning och lärande.

Regionstyrelsen 24 februari 2016

Eva Lindberg
Regionstyrelsens ordförande

Svante Lönnbark
Regiondirektör